

Aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
Mevrouw drs. V.L.W.A. Heijnen
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Datum: 24 november 2023
Kenmerk: Rli-2023/513
Cc: R.P. Dekker, H.W. van Hunnik, K. Elzerman
Betreft: Rli-advies 'Weg van de wegwerpmaatschappij'

Contactpersoon: Dr. Ron Hillebrand
Telefoon: 06 15359234
E-mail: ron.hillebrand@rli.nl

Geachte mevrouw Heijnen,

Met genoegen bieden wij u hierbij ons advies 'Weg van de wegwerpmaatschappij' aan. Het advies wordt ook aangeboden aan de minister van Economische Zaken en Klimaat en de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) constateert in dit advies dat het kabinetsvoornemen om de Nederlandse economie duurzaam en circulair te maken onhaalbaar is als de 'wegwerpmaatschappij' niet actief wordt afgebouwd.

Producten hebben een te lage kwaliteit en prijs

In Nederland worden, net als in de rest van de wereld, steeds meer producten verkocht die al na een hele korte tijd bij het vuilnis belanden. Producten worden zo goedkoop mogelijk geproduceerd, waardoor op zoveel mogelijk kosten wordt bezuinigd. Dat leidt tot producten die niet lang meegaan. Ook worden de negatieve effecten als milieudruk, grondstoffenverspilling en slechte arbeidsomstandigheden in lagelonenlanden niet verrekend in de prijs.

Consumenten hebben gebrek aan informatie en worden verleid om weg te werpen

Kleding in de ogen van veel mensen een wegwerpproduct geworden. Hetzelfde geldt in toenemende mate voor meubels en elektronica. Het ontbreekt consumenten aan informatie om een bewuste, duurzame keuze te maken. Ze worden bovendien voortdurend verleid tot de aanschaf van wegwerpproducten, bijvoorbeeld met stuntaanbiedingen op Black Friday.

Wegwerpmaatschappij zit omslag naar duurzame en circulaire economie in de weg

Ondanks beleidsinspanningen op Europees en nationaal niveau komt de omslag naar een duurzame en circulaire economie onvoldoende van de grond. Het aantal duurzame of circulaire bedrijven is de afgelopen jaren niet of nauwelijks toegenomen. Ze moeten opboksen tegen bedrijven die niet-duurzaam produceren, en daarmee tegen niet-duurzame producten die eenvoudigweg kunnen worden aangeboden voor een lagere prijs.

Aanbevelingen om nu te beginnen met afbouw wegwerpmaatschappij

De raad doet een aantal aanbevelingen om de komende kabinetsperiode de wegwerpmaatschappij tegen te gaan. Het afbouwen van de wegwerpmaatschappij vraagt om een gelijktijdige aanpak van het kabinet langs verschillende sporen.

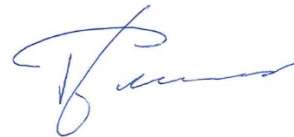
- 1. Dwing duurzame producten en productieprocessen af, op weg naar eerlijke prijzen**
Zorg voor een ambitieuze invulling en uitvoering van de Europese Ecodesign Verordening en transparantie richtlijnen en van de nationale wet internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO). Deze bieden een belangrijke mogelijkheid om duurzame producten en productieketens af te dwingen, en een beweging in gang te zetten naar eerlijke productprijzen.
- 2. Stuur op langere levensduur van producten door inzet op hergebruik en reparatie**
Begin nu meteen met het sturen op een langere levensduur van producten door het bevorderen van reparatie en hergebruik. Dat kan door ervoor te zorgen dat een volwaardige tweedehandsmarkt ontstaat en dat de reparatie van kapotte spullen weer normaal en betaalbaar wordt. Een eerste stap daarbij is het afschaffen van de BTW op reparatie.
- 3. Stuur op waardebehoud door hergebruik, hoogwaardige recycling en betere UPV's**
Stuur op waardebehoud van producten, productonderdelen en grondstoffen door een beter productontwerp af te dwingen en in te zetten op professionelere inzameling, sortering, hergebruik en recycling van afgedankte producten. Benut daarbij de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) door hogere eisen te stellen aan de invulling en totstandkoming ervan.
- 4. Steun burgers bij het maken van bewuste keuzes en bescherm ze tegen manipulatie**
Bevorder gedragsverandering bij burgers door goed beschikbare, toegankelijke informatie over de herkomst en milieu-impact van producten te waarborgen. Introduceer daartoe een reparatielabel en levensduurlabel, die inzicht bieden in de repareerbaarheid en verwachte gebruiksduur van producten. Bescherm burgers tegen misleidende *greenwashing* en tegen verleidingen tot het doen van impulsaankopen, door stuntaanbiedingen en reclames voor wegwerpproducten te ontmoedigen en in de publieke ruimte te verbieden.
- 5. Neem als overheid het voortouw, voer regie en geef het goede voorbeeld**
Afbouw van de wegwerpmaatschappij vraagt op kabinetsniveau om zwaardere inzet, zowel wat de coördinerend bewindspersoon betreft als het hiervoor uit te trekken overheidsbudget. Zowel bij het bedrijfsleven als bij burgers signaleren we de wens om duurzamer te worden. Een actieve, voorwaardenscheppende en regievoerende rijksoverheid is hiervoor cruciaal.

De hierboven besproken aanbevelingen richten zich op de komende vijf jaar. Op de middellange termijn is echter meer nodig. Het kabinet zal fundamentele veranderingen moeten bewerkstelligen in het economische systeem, opdat een situatie ontstaat waarin sprake is van: (1) eerlijke prijzen voor producten, (2) minder belastingheffing op arbeid en meer belastingheffing op primaire grondstoffen, en (3) een maatschappijbrede anti-wegwerppattitude. Deze veranderingen zijn onontbeerlijk voor (4) de omslag naar een duurzame economie waarin niet langer structurele groei van het bruto binnenlands product centraal staat, maar die zich beweegt binnen de planetaire grenzen.

Hoogachtend,
Raad voor de leefomgeving en infrastructuur,

ir. J.J. de Graeff
voorzitter

dr. R. Hillebrand
algemeen secretaris